

COP29
Baku
Azerbaijan

Yaşıl dünya naminə həmrəy olaq!

Azərbaycanın dünya ölkələri ilə siyasi, iqtisadi əməkdaşlığı yüksələn xətlə inkişaf edir. Bu da Prezident İlham Əliyevin apardığı məqsədyönlü siyasətin nəticəsidir. Bu gün nəinki regionda, dünyada böyük iqtisadi potensiala malik ölkə kimi səciyyələndirilən Azərbaycana maraq daha da artır. Avropa və dünyanın digər dövlətləri ölkəmizlə iqtisadi əlaqələrin gücləndirilməsi, əməkdaşlığın genişləndirilməsi və dərinləşdirilməsinə ehtiyac duyurlar. Qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişafına hər olunmuş beynəlxalq tədbirlərdə dövlət başçımızın məruzə və çıxışlarında, müsahibələrində, eyni zamanda bağlanmış müqavilələrdə bu məsələlər aydın ifadəsini tapıb. Azərbaycan neft və qaz ehtiyatları ilə zəngin olmasına baxmayaraq, bərpaolunan enerji sektorunun inkişafına xüsusi diqqət yetirir.

COP - İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası insanın iqlim mühitinə təhlükəli müdaxiləsinin qarşısını almaq məqsədilə 1992-ci ilin iyununda Rio-de-Janeyro şəhərində keçirilmiş Yer Sammitində imzalanmış sənəddir. COP (Conference of Parties) abreviatürünün ingilis dilindən tərcüməsi Tərəflər Konfransı deməkdir. Tərəflərin Konfransı İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının icrasına nəzarət edən ali qərarverici orqandır. Bu Konvensiyaya üzv olan 190-dan çox ölkə var.

Ötən il dekabrın 11-də Dubayda COP28-in plenar iclasında COP29-un bu il Azərbaycanda keçirilməsi haqqında qərar qəbul olunub.

Ölkələr arasında körpü yaratmaq təşəbbüsləri

Azərbaycan ev sahibliyi etdiyi mötəbər tədbirlərdə sabitliyi, həmrəyliyi, əməkdaşlığı təşviq edir

Ölkəmizin bərpaolunan enerji potensialı quruda 37 qıqavat külək və günəş enerjisi, Xəzər dənizinin ölkəmizə məxsus sektorunda isə 157 qıqavat külək enerjisi təşkil edir. Azərbaycan yaxın gələcəkdə yaşıl və hidrogen enerjisi ixracatçısına çevriləcək. Dünyanın aparıcı "yaşıl enerji" şirkətləri olan xarici investitorlarla imzalanən saziş və anlaşma memorandumlarına əsasən, qarşıdakı illərdə respublikamızda istehsal ediləcək bərpaolunan enerji 10 qıqavata çatacaq. Bu ilin oktyabr ayında Azərbaycanda "Masdar" şirkəti tərəfindən inşa edilmiş 230 meqavat gücündə Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının açılışı oldu. Bu, Xəzər dənizi və Qafqaz regionunda ən böyük günəş elektrik stansiyasıdır. Azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə 2021-2023-cü illər ərzində 170 meqavat gücündə hidroelektrik stansiyalar istifadəyə verilib. 2024-cü ilin sonuna qədər bu rəqəm 270 meqavata çatacaq. Bir neçə ildən sonra erməni işğalından azad edilmiş ərazilərdə hidroelektrik stansiyaların ümumi gücü 500 meqavat təşkil edəcək.

Bu gün Azərbaycan nəinki özünün, həmçinin bir çox digər ölkələrin, o cümlədən Avropa İttifaqına üzv dövlətlərin enerji təhlükəsizliyini təmin edir. Cənab İlham Əliyev hədəfləri açıqlayarkən bildirib ki, qazın, elektrik enerjisinin və neft-kimya məhsullarının ixracını böyük həcmdə artırmaq prioritetdir. Ümumilikdə son illərdə enerji layihələrinin coğrafiyasının genişləndirilməsi, şaxələndirmə siyasətinin iştirakçı dövlətlərin maraqları baxımından bir daha nəzərdən keçirilməsi, alternativ variantların gündəmə gətirilərək siyasi və iqtisadi əhəmiyyətinin beynəlxalq müzakirəyə çıxarılması bölgədə və dünya birliyində sabitliyin, əmin-amanlığın möhkəmlənməsinə geniş imkanlar açır. Ölkə Prezidenti bildirib ki, biz öz enerji təhlükəsizliyimizi çoxdan təmin etmişik və bu gün başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində öz rolumuzu oynayıq. Bu, müsbət roldur. Bunu bizim tərəfdaşlar qiymətləndirirlər. Azərbaycan heç vaxt öz enerji resurslarından başqa məqsədlər üçün istifadə etməmişdir. Bizim bu sahədəki fəlsəfəmiz və yanaşmamız ondan ibarətdir ki, enerji resursları əməkdaşlığı dərinləşdirməlidir, birliyi möhkəmləndirməlidir və əlbəttə ki, biz bu siyasəti apararaq öz milli maraqlarımızı təmin edirik. Bu gün həm bölgədə, həm də dünyada bizim maraqlarımız təmin edilir.

Bərpaolunan və "yaşıl enerji" əsasında istehsal edilən elektrik ixracı Azərbaycanın enerji strategiyasında yeni eranın başlanğıcı oldu. Ölkəmizdə energetika sahəsində bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi Prezident İlham Əliyev tərəfindən prioritet vəzifə olaraq irəli sürüldü və 2030-cu ilədək elektrik enerjisinin qoyuluş gücündə bərpaolunan enerjinin payının 30 faizə çatdırılması hədəf kimi müəyyənləşdirilib. Bu prioritetlərin tərkib hissəsi olaraq dövlətimizin başçısı BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının 28-ci Tərəflər Konfransının (COP28) rəsmi açılışında iştirak məqsədilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə (BƏƏ) səfər edib.

Global güc mərkəzləri arasında şiddətlənən qarşılıq bəyənəlxalq iqtisadi münasibətlərin xarakterinə də ciddi təsir göstərir. Geoiqtisadi maraqları geosiyasi ambisiyalara qurban verən dövlətlər Azərbaycan da daxil olmaqla neft resurslarına sahib ölkələri hədəfə gətirərək beynəlxalq münasibətlər sistemi üçün ənənəvi olmayan ittihamlarla çıxış etməyə başlayıblar. Həmin məntiqsiz və gələcəyin iqtisadi mənzərəsi ilə heç bir bağlılığı olmayan ittihamlara ən layiqli cavab verən liderlər sırasında Prezident İlham Əliyev xüsusi yer tutur. Son zamanlar, xüsusilə də Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda dünyanın iqtisadi xəritəsində edilən məcburi korrektələr bəlli mərkəzlərin enerji diplomatiyasına baxış bucağını da dəyişdirir. Fransa başda olmaqla bəzi Qərb ölkələrinin liderləri COP29 sammitindən ciddi narahatlıq keçirərək neft-qaz resurslarını artıq dünyada rifah və tərəqqi deyil, münafişə və maraq hesablaşmaları aləti kimi qiymətləndirməyə üstünlük verirlər. Təbii, burada siyasi sifariş elementləri aydın müşahidə olunur və dünyadakı erməni lobbistləri neft ehtiyatlarına malik ölkələri hədəf almaqla Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzuna mənfəi çaralar gətirməyə və

beləliklə də COP29 konfransı üzərindən ölkəmizə təzyiqləri artırmağa çalışırlar.

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) keçirilməsi ərəfəsində ölkəmizə qarşı çirkin kampaniyanın aparılacağı gözlənilən idi. Dünya dövlətlərinin Azərbaycanı, onun Prezidentinə göstərdiyi etimad - COP29-un Bakıda keçirilməsinə razılıq bəzi qüvvələrdə qısqançlıq yaratmaya bilməzdi. Bu gün həmin dairələr var gücləri ilə Azərbaycana qarşı hərəketə keçiblər və nəcib qlobal təşəbbüsə kölgə salmağa çalışırlar. Həmin qüvvələri qlobal iqlim, insan

inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında həmrəyliyin gücləndirilməsi, konsensusa nail olunması üçün səylərini əsirməyəcək". Dövlət başçısı İlham Əliyev Şuşada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə bu mühüm məqamı xüsusi qeyd etdi ki, bərpaolunan enerji və enerji səmərəliliyi sahəsində əməkdaşlıq çox əhəmiyyətlidir.

Prezident İlham Əliyev Astanada keçirilən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşündə isə "Biz Bakıda keçiriləcək COP29 çərçivəsində inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpü yaratmaq üçün səylərimizi əsir-

haqları problemləri maraqlandırmır. Onların məqsədi öz çirkin niyyətlərini həyata keçirmək üçün Cənubi Qafqazda gərginlik yaratmaq, sülhə, sabitliyə mane olmaqdır. Erməni lobbisinin, anti-Azərbaycan mərkəzlərinin belə cılız, iyrenc siyasətləri qlobal əhəmiyyətli beynəlxalq təşəbbüslərin qarşısını ala bilməz. Noyabrın 11-22-də keçiriləcək COP29 iqlim konfransı çərçivəsində dünyanın müxtəlif guşələrindən yüksək səviyyəli nümayəndə heyəti Bakı şəhərinə gələcək. Azərbaycanın mötəbər tədbirə ev sahibliyi etməsi ölkəyə yerli, regional və beynəlxalq miqyasda çox böyük dividendlər qazandıracaq. Bizə qarşı çirkin kampaniya aparana bu çox gözəl bilirlər. Onlar yaxşı başa düşürlər ki, Avropanın enerji təhlükəsizliyində əhəmiyyətli rol oynayan Azərbaycan "yaşıl enerji" ilə bağlı da ambisiyalı layihələrlə çıxış edir.

Azərbaycanın bütün ölkədə "yaşıl texnologiya"ları geniş şəkildə tətbiq etməyə başlamasının üzərindən cəmi bir neçə il ötüb. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları kimi geniş ərazilər təmiz enerji zonaları elan edilib. Ölkə artıq bu sahədə mühüm nailiyyətlər nümayiş etdirir. Azərbaycan öz öhdəliklərini yerinə yetirir, Avropanın təqribən üçdəbirini qazla təmin edir. Prezident İlham Əliyev "Euronews" televiziyasına müsahibəsində qeyd edib ki, məhz neft və qaz resursları ilə zəngin ölkələr "yaşıl enerji"yə keçiddə ön sıralarda olmalıdır. "Bəli, düşünürəm ki, bu, bizim ümumi yaşıl enerji gündəliyimizin və məsuliyyət hissimizin bir hissəsini təşkil edir. Çünki qazıntı yanacağı ilə zəngin ölkələr "yaşıl enerji"yə keçiddə ön sıralarda olmalıdır. Biz bunu ənənəvi ehtiyatlarımızı çatışmadığına görə etmirik, ona görə edirik ki, neft-qaz satışından əldə etdiyimiz maliyyədən, gəlirlərdən bərpaolunan enerjiyə sərməyə yatırmaq üçün istifadə etməklə töhfə vermək və buna ehtiyacın olduğuna dair ümumi bir anlayış yaratmaq istəyirik". Azərbaycan bu il COP29 konfransına ev sahibliyi etməklə, ilk növbədə, ölkənin bu irimiqyaslı qlobal tədbiri keçirmək üçün digər dövlətlərin etimadını qazandığını sübut etmək, eyni zamanda özünün uğurla həyata keçirilən strategiyasını hamı ilə bölüşmək üçün şans əldə edir. "Yaşıl enerji"nin inkişafı iqlim dəyişmələri ilə mübarizənin mühüm hissəsidir". COP29-a sədrlik və bu tədbirin Bakıda keçirilməsi beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən rəsmi Bakıya olan böyük etimadın bariz nümunəsidir. 200-ə yaxın ölkə bizim namizədliyimizi yekdilliklə dəstəkləmişdir. Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatında 4 il sədrliyi dövründə əldə etdiyi təcürədən istifadə edərək inkişaf etmiş və

gəməyəcəyik və inkişaf etməkdə olan ölkələrin legitim maraqlarını nəzərə alacaq razılaşmanın əldə edilməsinə çalışacağıq" söyləyərək onu da əlavə etdi ki, Azərbaycanın prioritetləri sırasında həm də iqlim dəyişmələrinin mənfəi təsiri səbəbindən ekzistensial təhlükə ilə üzləşən və inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinə dəstək yer alır. Respublikamız inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətləri üçün xüsusi texniki yardım fondunun yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış edib. Bu kontekstdə bir neçə gündən sonra COP29 konfransına ev sahibliyi edəcək Azərbaycan ənənəvi neft-qaz ölkəsinin necə öz gündəliyini dəyişə biləcəyini nümayiş etdirmək imkanı qazanacaq. Bütün tədbir iştirakçıları, həmçinin yekdilliklə COP29-un keçirilməsində Azərbaycana dəstəklərini ifadə edirlər. Azərbaycan COP29 iqlim konfransına 14 təşəbbüs irəli sürüb və bu təşəbbüslər qlobal xarakter daşıyır. Biz bu konfransda daxili problemlərimizin həllinə hesablanmış heç bir təşəbbüs irəli sürməmişik. Məqsəd isə qlobal səviyyədə yeni yanaşmalar və innovativ həll yolları təklif etməkdir. Azərbaycan COP29 zamanı inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpü yaratmaq niyyətindədir. "Yaşıl transformasiya", "yaşıl iqtisadiyyat", "bərpaolunan enerji" kimi məsələlərdə dünyada lo-komotiv rolunu oynayan Azərbaycan müsbət profile sahib olacaq və artıq bu profili qazanıb deyə bilirik. Turizm baxımından verdiyi töhfələrə nəzər saldıqda, Azərbaycan tarixində ilk dəfə belə yüksək iştiraklı və genişmiqyaslı, geniş kütlələrin marağına səbəb olacaq bir proqram keçiriləcək. Dövlət başçısı belə bir əminliyi ifadə edir ki, COP29 beynəlxalq konfransını da yüksək səviyyədə keçirəcəyik. Bu, ölkəmizin, xalqımızın növbəti böyük uğuru olacaq.

Mustafa KAMAL,
"Respublika".